

vsem dolžnost, da zagotovi obstojni minimum vsem tistim, ki niso zmožni, zaslužiti si vsakdanji kruh.

Kaj pa je doslej storila država in kaj so doslej storili podjetniki za preskrbljenje delavcev za starost in onemoglost?

Ako odštejemo rudarje, ki imajo svoje obligatorno če tudi prav problematično zavarovanje za starost in onemoglost, potem se mora celi državi na sramoto priznati, da je vsa armada proletarcev, ki živi od dela svojih rok, in da je velika večina malih meščanov odkazana na razupito občinsko „preskrbljevanje“ ubogih, katero prežalostno „preskrbljevanje“ je pravna posledica našega starega domovinskega zakona.

Novi domobranski zakon je v tem oziru ugodno vplival na te razmere. Vsled novega domovinskega zakona zadobi namreč na milijone delavcev domovinsko pravico v tistih občinah, koder stanujejo, in s tem tudi pravico do „preskrbljenja“ v slučaju ububožanja.

Občinske odbore je novi domovinski zakon hudo prestrašil, zakaj spoznali so, da jim prete velikanski stroški. Ta strah pred stroški je povzročil, da so se tudi buržvazijski krogi začeli ogrevati za obligatorno zavarovanje delavcev za slučaj starosti in onemoglosti, saj bi se na ta način občine ubranile velikih bremen.

Že zavarovanje delavcev za slučaj bolezni in nezgod je občine znamenito razbremenilo. Koncem 1897. leta je imelo 26.252 oseb stalno rento v skupnem znesku 2,156.702 gld., vrh tega so zavarovalnice zoper nezgode v letu 1897. izplačale na podporah poškodovanim zavarovancem poldrugi milijon goldinarjev. Bolniške blagajne so v dobi od l. 1890. do l. 1897. izplačale 4,370.000 slučajev bolezni in 148.000 slučajev smrti skupaj 103,130.000 gld.

Ako bi vsi ti tisoči in tisoči delavci ne bili zavarovani, bi morale občine vsaj večinoma vsa bremena zanje nositi. Milijone goldinarjev bi bile občine morale plačati, vsled zavarovanja pa niso imele nikakih izdatkov.

(Dalje sledi.)

Organizacija obrtnikov na Tirolskem

je jako trdna in ima zaznamovati znatnih pridobitev. Organizovani so tirolski obrtniki v zavezi, h kateri pripada 61 obrtniških zadrug s 3000 člani. Res, veliko uspehov si je pridobila zadruga. Naštejemo v spodbudo naših obrtnikov glavne uspehe zaveze.

1. Posrečilo se je zavezi pridobiti prepoved krošnjarstva v Inomostu.

2. Posredovanjem zaveze je deželni zbor tirolski naročil občinam, prepovedati ali vsaj v svojem okrožju omejiti krošnjarstvo.

3. Zavezi se je posrečilo, dobiti podporo iz deželnega zaklada za ustanovo mojsterskih bolniških blagajn, surovinskih skladišč in združnih prodajaln. Zaveza je preskrbela obrtnikom dva poučna tečaja. Sedaj deluje zlasti na ustanovitvi in združenju mojsterskih bolniških blagajn.

4. Proti profesionalnim dolžnikom in slabim plačnikom ima zaveza pravno varstvo v Inomostu in v Bolcanu, kamor se obrtniki proti takim „prijateljem“ obračajo. Jako važno je tudi posredovanje dela. Posredovala je zaveza obrtnikov 19046 osebam. 12.662 oseb je iskalo dela in v 5309 slučajih se je delo preskrbelo. Letni prispevek za vse te ugodnosti znaša za vsacega mojstra le 30 vin. na leto! Da, da: v slogi je moč. Častitati je tirolskim obrtnikom na njih uspehah.

Ravnanje z gnojem v hlevu.

Že v hlevu je skrbeti, da se iz gnoja ne pogubi nič gnojilnih tvarin. S primerno narejenimi stajami in z dobrim nastiljanjem moramo skrbeti, da se ne izgubi scalnica. Staje morajo biti v ta namen popolnoma nepredirne, da se scalnica ne more zacejati v tla. Nepredirna tla lahko napraviš iz gline, če jo na debelo zbiješ z batom v tla. Kjer ni glinaste zemlje, jo je treba napejljati v hlev. Premožnejši gospodarji napravijo tlakane staje in zamažejo tlak z cementom. Staje je tako napraviti, da so nekoliko nazaj nagnjene, in sicer zaradi tega, da se scalnica, kolikor je ni popila stelja, lahko odceja v gnojnični jarek ali žleb, katerega moramo napraviti koncem staj, in po katerem se ima vsa preobilna scalnica odtekati v gnojnično jamo.

Površje staj mora biti sicer ravno. Ker se pri glini rade delajo kotanje pod nogami živine, jih je redno treba popravljati in poravnati, ker sicer v takih žlebinah zastaja gnojnica.

Ker se začne gnoj razkrajati že v hlevu, moramo skrbeti, da se ne pogubi nič amonijaka, ki posebno rad in hitro uhaja iz gnoja; to čutimo najbolj v konjskih hlevih. Skrbni gospodarji so tako varčni v tem pogledu, da trosijo v hlevu raznovrstne tvarine po gnoju, s katerimi je mogoče ohraniti velevažni amonijak. Posebno tam, kjer puščajo gnoj dalj časa, po cele tedne pod živino, gledajo skrbni gospodarji na to, da gnoj ne trpi nobene škode. V ta namen ga potresajo z gipsovimi superfosfatom, potem z gipsom, s kajnitom ali pa s šoto. Najboljše sredstvo za ohranitev amonijaka v gnoju je gipsov superfosfat, ki obstoji iz 50 % gipsa in iz 6 do 10 % fosforove kisline; ta superfosfat ima še to posebno lastnost, da pridrži v gnoju tudi samočisti dušik, katerega ni mogoče z nobeno drugo stvarjo pridržati. Toda žal, da ta tvarina ni za nas, ker je predraga, če bi jo hoteli z Nemškega naročiti. Pri nas se moramo zadovoljiti z navadnim gipsom, če tudi je manj vreden kakor superfosfat. Gipsa porabimo na dan in za goved po pol do 1 kile. Tudi gnojilo kajnit, katerega prodaja naša družba že nekaj let, je dober za to. Treba ga je le pol kile na dan. Za nas je važna v tem pogledu tudi šota, raztrgana s posebnimi stroji v takozvani šotni drob. Posebno je

ta tvarina za notresanje gnoja v tistih krajih (na pr. v ljubljanski okolici), kjer jo je lahko dobiti.

Če ne skrbimo za to, da bi se dušik ohranil v gnoju, izgubimo lahko te dragocene snovi od ene same dorastle govedi na leto za 10 gld.

Hlevski gnoj bi se še najbolj ohranil, če bi ga pustili toliko časa pod živino v hlevu, dokler ga ne rabimo. Pri tem načinu bi stelja popolnoma popila scalnico. Živina bi gnoj dobro shodila in stlačila; vsled tega bi se gnoj počasneje razkrajal. Ker je toplina v hlevu enakomerna, in ker bi bil gnoj zavarovan pred vetrovi in dežjem, vršil bi se razkroj gnoja enakomerno in pravilno.

Za tako spravljanje gnoja pa potrebujemo visokega hleva, dobrih prezračil, premičnih jaslíj itd. Vsega tega pa pri nas nimamo. Naši hlevi so dosti prenizki, pretesni in že pri sedanjem ravnanju prezaduhli in presoparni.

Pri takih okoliščinah gnoja ne smemo dolgo časa puščati v hlevu, ker si s tem pri živini več škodujemo, kakor pridobimo pri gnoju. Iz gnijočega gnoja nastala ogljikova kislina in amonijak škodujeta zdravju živalij; posebno neugodno vplivata na pljuča in oči. V konjskih hlevih sploh ni mogoče puščati gnoja dalj časa pod živino. Pa tudi pri goveji živini ga smemo puščati k večjemu po 7 dnij v hlevu, to pa le, če so hlevi dosti zračni in zdravi. Iz hleva spravljamo gnoj na gnojišče.

Fosforovo kisló apno za mlado živino.

Opazovalo se je zlasti v suhih letih, da je krmi nedostajalo rudninskih snovi, ker zemlja ni mogla istih zavoljo nezadostne vlage dovolj raztopiti. Zato pa je živina, krmljena s klajo, kateri primanjkuje fosfornega apna, navadno medla, mršava, se liže, okorno hodi ter težko vstaja. Ker sestojé živinske kosti večinoma iz fosfornega kislega apna, zatorej je priporočati, osobito mladi govedi pokladati krmsko apno, da se isti normalno ravzije okostje. Če se živini poklada dobra tečna krma, potem ji ni treba dajati fosfornega apna. Drugo pa je, ako je krma rastla na zanemarjenih, negnojenih senožetih, in takih se pri nas po Slovenskem ne manjka. Tako seno, taka otava je prazna, malo vredna, neredilna, ker ji manjka substanc, od katerih rastejo živini kosti. Zatorej naj bi vsak kmet, kateremu je kaj ležeče na močni, lepi živini, pa ne gnojí svojih travnikov, polagal govedi tudi klajno apno. Še boljše pa je, če se fosforovo apno ne krmi živini naravnost, ampak se gnoje travniki s Tomasovo žlindro. Na senožetih, gnojenih s Tomasovo moko, ne zraste le več krme, temveč je ista tudi redilna, sočnata, ker je bogata na rudninskih snoveh.

Poučni in zabavni del.

Kako je Guzelj umiral.

Bilo je okoli osme ure zvečer, ko sem prišel domov na božične počitnice. V hiši sem našel mater samo, katera mi je hitro postregla z dobro jedjo. Ko sem jo vprašal, kje da so drugi, odgovorila mi je, da pri Guzlju, ker so ga prišli obhajati.

„Pa še ti pojdi pogledat, kako je Jožu. Že od nekdanj hodi vedno k nam v dnino in zmirom je rad po Tebi vprašal, ko te ni bilo doma. Tudi oče ima tam z oporoko opravek.“

Napotil sem se proti hišici na koncu vasi. Skozi mala okna se je razlivala blede luč v temno noč. Ko stopim v zaduhlo izbo, nagovore me Porov boter: „Mislili smo, da se bo Maža prigugal, ko smo slišali, da si nekdo stresa sneg raz obuvala. Žvižgonta smo ponj poslali, da pokordata z Jožem. Joža je pri koncu, Joža! Kdo bi bil mislil, da ga bo tako hitro pobralo. Kakšne rjuhe je še nosil, ko smo v jeseni listje v Kokarjih grabili. Smrt, pravim, ta je huda. Najprej pošlje bolezen na te, da se te ovije počasi, da še sam ne veš kedaj. potem te pa z vso togoto vrže na posteljo; z vrvmi te poveže, včasih tudi precej trdo pridrgne. Ko ta opravi svoj posel, privleče se smrt, pobaše te, kakor nas kdo baček v gozdu, pa gremo. He, Joža! Tone je prišel poprašat, kako ti je kaj!“

„Torej si ti tudi prišel; prav rad te vidim, predno grem“, nagovori me bolnik s slabim glasom, „kmalu mi bo odleglo za zmirom. Kaj to, da Tomaža še ni? Ko se je nato bolnik dolgo odkašljeval, zaslišali smo v veži močni Tomažov glas:

„Slišal sem, da je Joža bolan, a da bi mu bilo tako hudo, nisem mogel verjeti; kakor pa zdaj vidim, je vender-le res. Je pač tako!“

„Tomaž, pozabiva, kar je bilo med nama zaradi tiste neumnosti. Saj veš, fanta sva še bila, pozneje bi se ne bila zgrabila. Prosim te, odpusti mi!“ prosi ga bolnik.

„Prav rad Joža, pa veš kaj, stvar je tako-le: Res, da sem jaz začel zabavljati, pa pomisli, da takrat smo ga že precej spraznili. Da sem se pa jaz prvi v te zakadil, kakor si pravil doma in pred gosposko, za to pa ne vem, kako bova naredila. Pa če sem se, samo zaradi tega sem se, ker sem bil vse jedno le malo pijan. Odpustim ti že, pa nekaj nerad. Da me pa ti po glavi tako udariš, da si mi skoro črepinjo prebil, to je bilo preveč. Prehudo si udaril, pravim prehudo. Skoro celi teden sem moral preležati.“

„Ker si rad“, oglasi se Poglajenček, ki mu je bila stvar dobro znana, in si naše pipo.

A Maža presliši to opombo in nadaljuje: